ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Petra Příhody a Mgr. Jana Passera v právní věci žalobkyně: I. P., zastoupené JUDr. Ludvíkem Dytrychem, advokátem v Brně, Srbská 2741/53, 612 00 Brno, proti žalovanému Ministerstvu vnitra, Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 2. 2002, čj. OAM 824/VL-07-05-TZ-2002, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, pobočka Pardubice ze dne 31. 7. 2003, čj. 52 Az 139/2003-27

takto:

I. Kasační stížnost se zamítá.

II. Žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů řízení.

III. Žalovanému se právo na náhradu nákladů řízení nepřiznává.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 4. 2. 2002, čj. OAM-824/VL-07-05-TZ-2002, žalovaný zamítl žádost žalobkyně o udělení azylu jako zjevně nedůvodnou podle § 16 odst. 1 písm. e) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb. Současně rozhodl, že se žalobkyni neuděluje azyl podle § 13 odst. 1 a 2 a podle § 14 zákona o azylu a že se na ni nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 citovaného zákona. Proti rozhodnutí žalobkyně podala dne 7. 2. 2002 prostřednictvím žalovaného opravný prostředek u Vrchního soudu v Praze.

Vrchní soud v Praze o opravném prostředku nerozhodl do 31. 12. 2002, a proto věc podle ustanovení čl. II zákona č. 519/2002 Sb. převzal Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích, k dokončení řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. (§ 129 odst. 2 s. ř. s).

Tento soud (pobočka Pardubice) žalobu rozsudkem ze dne 31. 7. 2003, čj. 52 Az 139/2003-27, zamítl. Dospěl na jedné straně k závěru, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutečný stav věci (relevantní polskou právní úpravu cizinecké

problematiky), protože vycházel z polského cizineckého zákona z roku 1997 a z nálezu Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 1999, aniž by zohlednil novelu polského cizineckého zákona, která nabyla účinnosti v červnu 2001 a která zrušila přísně posuzované časové limity pro podání žádosti o azyl. Vytknutá vada však nemohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí, neboť účinná právní úprava je pro žalobkyni ještě výhodnější než ta, kterou vzal za podklad svého rozhodnutí žalovaný. Krajský soud se tedy s žalovaným ztotožnil v tom, že Polsko je tzv. třetí bezpečnou zemí ve smyslu § 2 odst. 2 zákona o azylu.

Rozsudek krajského soudu žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) napadla včas podanou kasační stížností. Nesouhlasila s tím, že Polsko je tzv. třetí bezpečnou zemí. Zprávy o Polsku, které byly podkladem pro rozhodnutí žalovaného, nepopisují pravdivě skutečný stav. Z Ukrajiny odešla proto, že byla pronásledována mafií; ta přitom v Polsku má větší možnosti než v České republice. Stěžovatelka se obává i polské policie, která s Ukrajinci špatně zachází; navíc tvrdila, že v Polsku vůbec nepobývala a nebyl jí tam udělen žádný typ pobytu. V následujícím podání – Nejvyššímu správnímu soudu doručeném dne 18. 9. 2003 – stěžovatelka požádala o odkladný účinek kasační stížnosti.

Kasační stížnost stěžovatelka doplnila dalším podáním krajskému soudu doručeném 6. 8. 2004; tvrdila v něm dále, že u ní byly důvody pro udělení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu.

Nejvyšší správní soud nejprve vážil nezbytnost rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti. Dospěl k závěru, že o ní není třeba rozhodovat tam, kde je o kasační stížnosti rozhodováno přednostně a kde je žadatelka chráněna před důsledky rozsudku krajského soudu režimem pobytu za účelem strpění podle § 78b odst. 1, 2 zákona o azylu (cizinec má nárok na udělení víza za účelem strpění pobytu mj., pokud žádost doloží dokladem o podání kasační stížnosti proti rozhodnutí soudu o žalobě proti rozhodnutí ministerstva ve věci azylu a návrhu na přiznání odkladného účinku; takové vízum opravňuje cizince k pobytu na území po dobu platnosti víza, která je 365 dnů; na žádost cizince odbor cizinecké a pohraniční policie platnost víza prodlouží, a to i opakovaně). Ze zákona platnost uvedeného víza zaniká právní mocí rozhodnutí o kasační stížnosti. Pozitivní rozhodnutí o žádosti o odkladný účinek by tedy nemělo z hlediska ochrany stěžovatelky žádný význam, negativní by před rozhodnutím o kasační stížnosti bránilo řádnému soudnímu řízení. Při rozhodnutí o kasační stížnosti pak je rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatelka namítala, že krajský soud nesprávným způsobem posoudil právní otázku, zda v jejím případě je možné postupovat podle § 16 odst. 1 písm. e) zákona o azylu [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.]. Nemá ale pravdu. Podle zmíněného ustanovení se totiž žádost o udělení azylu zamítne jako zjevně nedůvodná, jestliže žadatel o azyl přichází ze státu, který Česká republika považuje za třetí bezpečnou zemi nebo bezpečnou zemi původu, nebude-li prokázáno, že v jeho případě tento

stát za takovou zemi považovat nelze. Bezpečnou třetí zemí se přitom s souladu s § 2 odst. 2 zákona o azylu rozumí stát jiný než stát, jehož je cizinec státním občanem, nebo v případě osoby bez státního občanství stát posledního trvalého bydliště, ve kterém cizinec pobýval před vstupem na území a do kterého se může tento cizinec vrátit a požádat o udělení postavení uprchlíka podle mezinárodní smlouvy (Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967, uveřejněné pod č. 208/1993 Sb.), aniž by byl vystaven pronásledování, mučení, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Stát není bezpečnou třetí zemí tehdy, pokud na něj lze vztáhnout překážky vycestování podle § 91 zákona o azylu.

Ze správního spisu vyplynulo, že stěžovatelka z Ukrajiny do České republiky přicestovala autobusem, a to přes Polsko. Při překračování ukrajinsko-polské hranice museli všichni cestující vystoupit z autobusu a byly jim polskými celníky zkontrolovány doklady a zavazadla. Stěžovatelka tedy v Polsku měla reálnou možnost kontaktovat zástupce stáních orgánů a požádat o azyl. „Pobyt“ ve smyslu § 2 odst. 2 zákona o azylu je třeba vykládat právě v tom smyslu, zda žadatel o azyl měl v třetí bezpečné zemi reálnou možnost požádat o udělení azylu, či nikoli. „Pobyt“ nelze vázat na právní instituty cizineckého práva (např. přechodný pobyt na krátkodobá či dlouhodobá víza, trvalý pobyt atd.).

Úsudku správního orgánu a krajského soudu o tom, že Polsko je tzv. třetí bezpečnou zemí, nelze ničeho vytknout. Polsko je smluvní stranou Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků z roku 1967, polská právní úprava azylové problematiky odpovídá principům touto úmluvou založených a tyto principy jsou také v praxi dodržovány. Státní orgány této země nevracejí uprchlíky do zemí, kde by jejich život nebo osobní svoboda byly ohroženy na základě rasy, náboženského vyznání, národnosti, příslušnosti k určité společenské skupině nebo politického přesvědčení nebo kde jim hrozí nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestu smrti anebo jejich život je ohrožen v důsledku válečného konfliktu. Otázky azylu jsou v Polsku upraveny cizineckým zákonem z roku 1997, o jeho udělení rozhoduje nezávislý uprchlický úřad, proti jehož rozhodnutí se lze odvolat k soudu. Osoby, které jsou vráceny do Polska na základě readmisních dohod, mají právo požádat o azyl. Na Polsko rovněž nelze vztáhnout překážku vycestování.

Stěžovatelka v kasační stížnosti namítá, že zprávy o Polsku, které byly podkladem pro rozhodnutí žalovaného, nepopisují prý pravdivě skutečný stav. Konkrétní vymezení toho, která tvrzení obsažená v těchto zprávách vlastně pokládá stěžovatelka za nepravdivá či zkreslená, však již v kasační stížnosti chybí. Ze správního spisu vyplynulo, že se při pohovoru k důvodům žádosti o azyl odmítla seznámit se s obsahem podkladů, které nyní napadá, vyjádřit se k nim, příp. navrhnout jejich doplnění. Ostatně ani v žalobě nepravdivost podkladů rovněž nenamítala. Při přezkumu kasačním soudem jde proto o námitku nepřípustnou (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud na závěr opakovaně připomíná (srov. č. 18/2003 Sb. NSS, č. 327/2004 Sb. NSS), že azylové řízení je do značné míry založeno na principu, že cizinec pronásledovaný za uplatňování politických práv a svobod ve své vlastní zemi (čl. 43 Listiny základních práv a svobod) má o azyl požádat vždy již v první zemi, v níž má reálnou příležitost tento status obdržet nejdříve a v níž budou garantována jeho základní práva a svobody. Touto zemí je zpravidla tzv. bezpečná třetí země ve smyslu § 2 zákona o azylu. Subjektivní právo na azyl je přitom právem na nezbytnou ochranu před pronásledováním v zemích původu, nikoliv právem vybrat si zemi, v které žadatel o azyl bude chtít toto své právo uplatnit.

Stěžovatelka v druhém doplnění kasační stížnosti také namítala, že bylo namístě udělit jí azyl z humanitárních důvodů (§ 14 zákona o azylu). Námitka podobného charakteru ale zcela chyběla mezi námitkami žalobními. Za této situace není možné se touto kasační námitkou věcně zabývat, neboť i ona je nepřípustná (§ 104 odst. 4 s. ř. s.). Kromě toho tato námitka s ohledem na zásadu koncentrace přišla pozdě (téměř jeden rok poté, kdy uplynula lhůta k podání kasační stížnosti). Zmíněná zásada koncentrace může být prolomena jen v případě, že kasační stížnost nemá při jejím podání všechny náležitosti; zde může stěžovatel rozšířit kasační stížnost na výroky dosud nenapadené a rozšířit její důvody, ovšem jen ve lhůtě jednoho měsíce, příp. dvou měsíců, od doručení usnesení, kterým byl stěžovatel k doplnění podání vyzván (§ 106 odst. 3 s. ř. s.). Vymezila-li ale stěžovatelka ve včas podané a bezvadné kasační stížnosti zřetelně důvody, z jakých rozhodnutí krajského soudu napadá, nemůže je později libovolně rozšiřovat. Námitka týkající se humanitárního azylu je tedy nejen nepřípustná ve smyslu § 104 odst. 4 s. ř. s., ale je rovněž prekludována ve smyslu zásady koncentrace plynoucí z § 106 odst. 2 a 3 s. ř. s.

Nejvyšší správní soud tedy zhodnotil všechny přípustné stížní námitky jako nedůvodné. Jelikož v řízení nevyšly najevo ani žádné jiné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Stěžovatelka nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměla úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně 10. března 2005

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu